

Dženita Sarač-Rujanac

ODNOS VJERSKOG I NACIONALNOG
U IDENTITETU BOŠNJAKA OD 1980. DO 1990. GODINE

HISTORIJSKE MONOGRAFIJE

Knjiga 7

Izdavač:

Institut za istoriju, Sarajevo

Alipašina 9, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

www.iis.unsa.ba

Glavni i odgovorni urednik:

Prof. dr. Husnija Kamberović

Recenzent:

Prof. dr. Husnija Kamberović

Lektor:

Đana Mustajbašić

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

Dženita Sarač-Rujanac

ODNOS VJERSKOG I NACIONALNOG
U IDENTITETU BOŠNJAKA
OD 1980. DO 1990. GODINE

INSTITUT ZA ISTORIJU
Sarajevo, 2012.

Štampanje ove knjige pomogli su
Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH, Mostar
i Fondacija za izdavaštvo - Fondacija za nakladništvo, Sarajevo

SADRŽAJ

1. Predgovor	7
2. Predmet istraživanja	9
3. Teorijski okvir vjerskog i nacionalnog identiteta	19
3.1 Teorijski pristup nacionalnom identitetu	19
3.2 Modernizacija i pitanje oživljavanja religije	23
3.3 Odnos vjerskog i nacionalnog identiteta. Religija kao vododijelnica naroda	27
3.4 Odnos vlasti prema nacionalnom pitanju	32
3.5 Socijalistička vlast i vjerske zajednice.....	35
4. Razvoj bošnjačke nacije od 1968. do 1980. godine (historiografski pregled)	41
4.1 Priznavanje muslimanske (bošnjačke) nacije	41
4.2 Nacionalna afirmacija Muslimana (Bošnjaka) od 1968. do 1980. godine	57
4.3 Jačanje vjerskog identiteta 1970-ih godina	62
5. Historijski kontekst od 1980. do 1990. godine u Bosni i Hercegovini i Jugoslaviji	73

6. Odnos vlasti prema pitanju vjerskog i nacionalnog u identitetu Bošnjaka od 1980. do 1990. godine.	
Vjerski i nacionalni identitet Bošnjaka u dokumentima Saveza komunista Bosne i Hercegovine	97
6.1 Konstruiranje nacionalističke slike o i u Bosni i Hercegovini početkom 1980-ih godina	97
6.2 Predstave bosanskohercegovačke vlasti o <i>neprijateljskim tendencijama</i> Muslimana i Islamske zajednice ...	108
6.3 Komunističko etiketiranje neprijatelja unutar muslimanskog korpusa	120
6.4 Suđenje „muslimanskim nacionalistima“ 1983. godine	125
6.5 Ocjena <i>Sarajevskog procesa</i>	139
6.6 Vlast i prelamanje vjerskog i nacionalnog u identitetu Bošnjaka kroz dokumente Komisije za odnose sa vjerskim zajednicama (1983-1990)	141
7. Djelatnost Islamske zajednice i njen odnos prema vlasti i nacionalnom identitetu Bošnjaka.....	175
8. Bošnjaci u studijama o identitetima u Bosni i Hercegovini 1980-ih godina	201
9. Zaključak	221
10. Summary	227
11. Izvori i literatura	231
Registar ličnih imena	243
Registar geografskih pojmova	???
Bilješka o autorici	???

1. PREDGOVOR

OSNOVA OVE KNJIGE jeste magistrarski rad odbranjen 10. novembra 2010. godine na Odsjeku za historiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu pred komisijom u sastavu: prof. dr. Husnija Kamberović (mentor), doc. dr. Edin Radušić i prof. dr. Zijad Šehić (članovi). Rad je rezultat istraživanja na projektu Instituta za istoriju pod naslovom *Nacionalni identitet Bošnjaka 1945–2008*, koje je finansiralo Ministarstvo obrazovanja i nauke Kantona Sarajevo i međunarodnog projekta *New and Ambiguous national-Building South-Eastern Europe* u realizaciji Instituta za istoriju Sarajevo, Osteuropa-institut FU-Berlin i Odsjeka za jugoistočnoevropsku istoriju Univerziteta u Grazu.

Zahvalnost dugujem profesorima Radušiću i Šehiću na korisnim sugestijama i prijateljskim savjetima. Mentoru, prof. dr. Husniji Kamberoviću, se zahvaljujem na izvanrednoj prilici, velikoj pomoći i strpljenju tokom proteklih godina u procesu traženja mog naučnog usmjerenja.

Iako sam se susrela sa poteškoćama pri istraživanju ove teme koja nije zaštićena historijskom distancom i čija arhivska građa nije u potpunosti sređena niti dostupna istraživačima, zahvalna sam na svesrdnoj pomoći uposlenicima Arhiva Bosne i Hercegovine, a posebno gospođi Mini Kujović, Bori Jurišiću i rahmetli Fahri Kulenoviću. Merimi Arslankadić iz Nacionalne i univerzitetske biblioteke, osoblju Gazi Husrev-begove biblioteke i biblioteke Bošnjačkog instituta u Sarajevu zahvalna sam na velikoj pomoći i razumijevanju. Zahvalnost dugujem i svojim kolegama i prijateljima iz Instituta za istoriju, posebno Elmedini Kapidžiji, Igoru Miškoviću i Amiru Duranoviću kao i dr. Veri Katz na nesebičnoj potpori. Također, zahvaljujem dr Xavieru Bougarelu iz Pariza, koji je pročitao rukopis i dao korisne sugestije.

Porodici i prijateljima zahvaljujem se na podršci i strpljenju, razumijevanju za moje duge monologe o idejama, problemima i saznanjima tokom istraživanja.

Na kraju, veliku zahvalnost dugujem svojoj matičnoj kući, Institutu za istoriju, i direktoru dr. Husniji Kamberoviću, koji su u ovom nezavidnom vremenu kada to baš i nije pravilo inicirali objavljivanje ove knjige.

REGISTAR LIČNIH IMENA

REGISTAR GEOGRAFSKIH POJMOVA

BILJEŠKA O AUTORICI

DŽENITA SARAČ-RUJANAC rođena je 3. marta 1982. godine u Travniku. Osnovnu školu, a potom i Opću gimnaziju završila je u Donjem Vakufu. Odsjek za historiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu upisala je 2000, a diplomirala u decembru 2004. godine. Od januara 2005. godine zaposlena je u Institutu za istoriju u Sarajevu kao stručni saradnik za modernu historiju. Uže polje njenog istraživanja je moderna historija Bosne i Hercegovine, posebno pitanje nacionalnih i religijskih identiteta. Akademске 2006/2007. godine upisala je postdiplomski studij *Historija Bosne i Hercegovine u 19. i 20. stoljeću* na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, a magistrirala u novembru 2010. godine. U januaru 2011. godine unaprijeđena je u zvanje višeg stručnog saradnika u Institutu za istoriju. Udata je i ima kćerku.

Učestvovala je na međunarodnim skupovima i radionicama u Sarajevu, Zagrebu, Gracu, Dubrovniku, Berlinu, Regensburgu, Konjicu i Mostaru. Od 2006. do 2009. učestvovala je u međunarodnom naučnom projektu pod naslovom *New and Ambiguous Nation-building Processes in South-eastern Europe: Collective Identities in Bosnia-Herzegovina, Macedonia, Moldova and Montenegro in Comparison (1944–2005)*. Godine 2008. dobila je nagradu Univerziteta u Sarajevu iz Fonda "Akademik dr. Edhem Čamo" za uspješno urađen naučnoistraživački rad. Objavila je četiri članka: *Neuspjeh sekularizacije i jačanje religijskog identiteta početkom 1980-ih godina u Bosni i Hercegovini*, *Rasprave o nacionalnom identitetu Bošnjaka - zbornik radova*, Sarajevo: Institut za istoriju, 2009; *Migracije iz Bosne i Hercegovine u Sloveniju od 1945. do 2002. godine*, *Znakovi vremena*, br. 39/40, Sarajevo: Ibn Sina, 2008; *Ajvatovica kao tradicija. Između nacionalnog i religijskog identiteta*, *Anali Arhiva Federacije*, knj. 2, Sarajevo: Arhiv Federacije BiH, 2010. i *Položaj vjerskih zajednica i njihova djelatnost tokom 1980-ih godina u Bosni i Hercegovini*, *Kultura sjećanja: 1991. Povijesni lomovi i savladavanje prošlosti* (Tihomir Cipek ur.), Zagreb: Biblioteka Srednji put, 2011.

HISTORIJSKE MONOGRAFIJE
KNJIGA 7

Dženita Sarač-Rujanac
ODNOS VJERSKOG I NACIONALNOG
U IDENITETU BOŠNJAKA OD 1980. DO 1990. GODINE

IZDAVAČ

Institut za istoriju, Sarajevo
Alipašina 9, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
www.iis.unsa.ba

ZA IZDAVAČA

prof. dr. Husnija Kamberović

LEKTOR

Đana Mustajbašić

KOREKTOR

Igor Mišković, prof.

IZRADA REGISTARA

Igor Mišković, prof.

PRIJEVOD REZIMEA NA ENGLJSKI JEZIK

mr. Đermana Šeta

DIZAJN I TEHNIČKO UREĐENJE

Tarik Jesenković

ŠTAMPA

-

ZA ŠTAMPARIJU

-

Sarajevo, 2012.

ISBN 978-9958...